

- тўқимачилик корхонасида жараёнли ва тизимли ёндашув асосида кенг миқёсда сифат менежменти тизимини жорий этиш, ушбу жараённи амал ошириш учун ходимлар ҳамда ишлаб чиқариш тайёргарлигини амалга ошириш зарур;

- тўқимачилик корхоналарида стратегик бошқаришни амалга оширишда замонавий бошқарув усул ва дастакларни танлашни амалга ошириш;

- тўқимачилик корхоналарида сифат менежменти ва стратегик бошқаришнинг интеграллашган тизими асосида самарали ривожланиш стратегияларини шакллантириш ҳамда уни амалга ошириш самарадорлигини баҳолаш услубиятини ишлаб чиқиш;

- бошқарувнинг таркибий тузилмасини бозор ўзгаришларига мосланувчан тарзда шакллантирилиши лозим.

Манба ва адабиётлар рўйхати:

1. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 7 февралдаги ПФ-4947-сонли “2017-2021 йилларда Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг бешта устувор йўналиши бўйича Ҳаракатлар стратегияси тўғрисида”ги фармони / www.lex.uz.
2. Экономика предприятия: учебник для вузов. – 2-е изд., перераб. и доп. / под ред. А.Е.Карлика, М.Л.Шухгальтер. – СПб., 2009. – 464 с.
3. Райзберг Б.А. Современный экономический словарь / Б.А.Райзберг, Л.Ш.Лозовский, Е.Б.Стародубцева. – М.: ИНФРА-М, 2005. – 479 с.
4. Деревянко О.В. Организационно-экономический механизм планирования бизнес-процессов предпринимательских структур: дис. ... канд. экон. наук / О.В. Деревянко. – СПб., 2004. – 156 с.
5. Райзберг Б.А. Современный экономический словарь / Б.А. Райзберг, Л.Ш. Лозовский, Е.Б. Стародубцева. – М.: ИНФРА-М, 2005. – 479 с.
6. Резниченко В.Ю. Риск-менеджмент: учеб. пособие / Московский государственный университет экономики, статистики и информатики / В.Ю. Резниченко. – М., 2004. – С. 71.
7. Столяров В. Экономический механизм социального страхования [Электронный ресурс] / В.Столяров, Л.Васечко. – Режим доступа: <http://efaculty.kiev.ua/analytics/str/3/> (дата обращения: 21.02.21).
8. Андреева Т.А., Яшин Н.С. Методология «хосин канри» в стратегическом управлении нефтегазовой корпорации // Вестник Саратовского государственного социально-экономического университета. – 2013. – № 5 (49). – С. 116–123; Джексон, Т. Хосин канри: как заставить стратегию работать /Т. Джексон, пер. с англ. – М.: Институт комплексных стратегических исследований, 2008. – С. 23.

KOSONSOY TUMANIDA PAXTA YETISHTIRISH VA UNING SAMARADORLIGI MASALALARI

Mamadjonov Shohruh Muhammadjon o'g'li -
Namangan muhandislik- texnologiya instituti
“Marketing” kafedrası, Magistratura talabasi
Madiyarov G'afurjon Ahmedovich -
i.f.n., “Marketing” kafedrası dotsenti

Annotatsiya. Ushbu maqolada Kosonsoy tumanida paxta yetishtirish va uning samaradorligi masalalari haqida so'z yuritilgan. Bugungi kunda Kosonsoy tumanida mavjud yer maydonlaridan unumli foydalanish va paxta yetishtirish, qayta ishlash va maxsulotlarni yeksport hajmini oshirish uchun ekinlarni yaxlit maydonlarga plantatsiya usulida joylashtirish hamda belgilangan standartlar asosida paxtani yetishtirish belgilab olingan.

Kalit so'zlari: Kosonsoy tumani, paxta yetishtirish, samaradorlik, qishloq xo'jaligi, bozor, mulk, iqtisodiyot, sanoat, hosil, ishlab chiqarish, qayta ishlash.

ВОПРОСЫ ВЫРАЩИВАНИЯ ХЛОПКА И ЕГО ЭФФЕКТИВНОСТИ В КОСОНСОЙСКОМ РАЙОНЕ

Мамаджонов Шохрух Мухаммаджон ўғли -
Наманганский инженерно-технологический институт
магистрант кафедры маркетинга
Гафуржон Мадияров Ахмедович -
кандидат экономических наук
Доцент кафедры маркетинга

Аннотация. В статье рассматривается выращивание хлопка в Косонсойском районе и его эффективность. Сегодня в Косонсойском районе планируется использовать имеющиеся земли и выращивать хлопок на единой плантации с целью увеличения объемов выращивания хлопка, переработки и экспорта продукции, а также выращивания хлопка на основе установленных норм.

Ключевые слова: Косонсойский район, хлопководство, эффективность, сельское хозяйство, рынок, собственность, экономика, промышленность, урожай, производство, переработка.

Mamadjonov Shohruh Muhammadjon ogli -
 Namangan Institute of Engineering and Technology
 Marketing department Master's student
Gafurjon Madiyarov Ahmedovich -
 candidate of economic sciences
 docent of the department Marketing

Annotation. This article deals with the cultivation of cotton in Kosonsoy district and its efficiency. Today, in order to use the available land in Kosonsoy district and increase the volume of cotton cultivation, processing and export of products, it is planned to plant crops on monolithic areas and grow cotton on the basis of established standards.

Key words: Kosonsoy district, cotton growing, efficiency, agriculture, market, property, economy, industry, harvest, production, processing.

Kirish. Mamlakatimiz qishloq xo'jaligida bozor islohotlarini amalga oshirish jarayonida paxtachilik tarmog'ida xususiy mulk faoliyati ta'min etildi va bunda asosiy o'rinni fermer xo'jaliklari egalladi. O'zbekiston Respublikasining Birinchi Prezidenti I.A.Karimov fermer xo'jaliklarini "Qishloqlarimizning tayanch ustunidir" deb bejizga ta'kidlamaganlar. Mulkni xususiylashtirish natijasida, mahsulot yetishtiruvchilarda yerga, mulkka, o'z mehnatining natijalariga egalik qilish, sarflanayotgan mehnat, moddiy, tabiiy va ma'naviy resurslar hisobiga ko'proq foyda olishga qaratilgan tadbirkorlik asosidagi faoliyat yuritishi uchun tashkiliy, iqtisodiy va huquqiy shart-sharoitlar yaratildi. Mustaqillik yillarida qishloq xo'jaligi ekinlari tarkibini diversifikatsiya qilish yo'nalishidagi tadbirlar natijasida paxta yakahokimligi barham topdi va paxta ekin maydonlari hajmi optimallashtirildi [6].

Dastlab tashkil topgan aksariyat fermer xo'jaliklarida yer maydonlari hajmining kichikligi mahsulot ishlab chiqarish rentabelligining o'sishiga va barqaror foyda olishga to'sqinlik qildi. Shu va bir qator boshqa omillarni inobatga olgan holda, hukumatimiz tomonidan fermer xo'jaliklarining yer maydonlarini to'liq inventarizatsiyadan o'tkazish va ular faoliyatini tanqidiy baholash asosida fermerlarga birlashtirilgan yer maydonlarini maqbullashtirish bo'yicha keng ko'lamli, shu bilan birga, puxta o'ylangan ishlar amalga oshirildi [9].

Bugungi kunda Kosonsoy tumanida mavjud yer maydonlaridan unumli foydalanish va paxta yetishtirish, qayta ishlash va mahsulotlarni yeksport hajmini oshirish uchun ekinlarni yaxlit maydonlarga plantatsiya usulida joylashtirish hamda belgilangan standartlar asosida paxtani yetishtirish belgilab olindi. Tumanda qishloq ho'jaligining barcha sohalarini jadal suratlar bilan rivojlantirish, qishloq xo'jalik mahsulotlari va uni qayta ishlash natijasida olingan mahsulotlarni jahon standartlari talablari asosida yaratish, raqobatbardosh mahsulotlarni dunyo bozoriga olib chiqish bugungi kunning porloq istiqbolidan darak beradi.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 23-oktyabrdagi «O'zbekiston Respublikasi qishloq xo'jaligini rivojlantirishning 2020-2030 yillarga mo'ljallangan strategiyasini tasdiqlash to'g'risida»gi PF-5853-son [Farmoni](#) ijrosini ta'minlash, jumladan qishloq xo'jaligida erkin raqobatni ta'minlaydigan bozor tamoyillarini joriy etish, paxta va g'alla yetishtirishda davlat buyurtmasini bekor qilish, ishlab chiqarish iqtisodiy samaradorligini va mahsulot ishlab chiqaruvchilar manfaatdorligini oshirish, investitsiyalarni keng jalb qilish hisobiga qo'shimcha ish o'rinlarini yaratish maqsadida:

O'zbekiston Respublikasi Iqtisodiyot va sanoat vazirligi, Moliya vazirligi, Qishloq xo'jaligi vazirligi, «O'zpxatasanoat» AJ, O'zbekiston fermer, dehqon xo'jaliklari va tomorqa yer egalari kengashining 2020-yil hosilidan boshlab paxta xom ashyosini yetishtirishda davlat buyurtmasini bekor qilish to'g'risidagi taklifiga rozilik berildi [1].

Mavzuga oid adabiyotlar tahlili. Paxtachilikda iqtisodiy samaradorlikni oshirish, samaradorlik ko'rsatkichlarini aniqlash, ularga baho berish asosida tegishli xulosalar ishlab chiqishda muhim ahamiyatga ega. Ishlab chiqarish iqtisodiy samaradorligini oshirish borasidagi tadqiqotlar umumiy iqtisodiy muammo sifatida mamlakatimizning qator nazariyotchi va amaliyotchi olimlari tomonidan tadqiq etilgan. Jumladan, A.Abdug'aniev fikricha, «Iqtisod fanlarida "samaradorlik" va "iqtisodiy samaradorlik" tushunchalari - mavjud. Ular mamlakat, tarmoq, korxonalar, yo'nalishlar hamda ayrim mahsulotlar bo'yicha aniqlanishi mumkin [6].

Iqtisodiy samaradorlik tushunchasi samaradorlik tushunchasiga nisbatan kengroq mazmunga ega. Iqtisodiy samaradorlik deganda bir yil davomida (ma'lum davrda) amalga oshirilgan tadbirlar bilan bog'liq bo'lgan xarajatlar, ular natijasida olingan sof foyda summasi bilan taqqoslanadi. Shunda sarflangan xarajatlar evaziga olingan sof foyda summasi qancha ko'p bo'lsa iqtisodiy samaradorlik darajasi shuncha oshgan hisoblanadi va aksincha. Samaradorlikni esa u yoki bu tadbirlarni, ishlarni,

mahsulotlarni yetishtirish natijasida erishilgan yutuqlar ifodalaydi».

Iqtisodchi olim I.Q.Rajabov fikricha, “Samaradorlik tushunchasi bu ishlab chiqarish jarayoni pirovard natijalarini o’zida aks ettiruvchi iqtisodiy ko’rsatkich sifatida tushunilishi lozim. Iqtisodiy samaradorlik mohiyati nafaqat ishlab chiqarish natijalari va xarajatlar o’rtasidagi arifmetik raqamlar bilan, balki foydali natijalarga erishish yo’lida xarajatlar miqdorini kamaytirish bilan bog’liq bo’lgan ishlab chiqarish, taqsimot va ayirboshlash munosabatlari orqali ifodalanadi. Ishlab chiqarish samaradorligi xarajatlar va natijalar o’rtasidagi arifmetik nisbatgina bo’lmasdan, balki ishlab chiqarish munosabatlarini aks ettiruvchi iqtisodiy atama...” hisoblanadi[7].

R.Husanov, Y.Dadaboevlar esa “Samara – qishloq xo’jaligida o’tkazilgan u yoki bu tadbirlarning oqibati, natijasidir. Iqtisodiy samaradorlik- ishlab chiqarish vositalarining va jonli mehnatning qo’llanilishidan olingan yakuniy foydali samarani, jami sarmoyalardan erishilgan natijani ko’rsatadi” deb ta’kidlashadi[8].

O.A.Shermatov samaradorlik va iqtisodiy samaradorlik to’g’risida bildirgan mulohazasida, “Qishloq xo’jaligida ishlab chiqarish resurslarni takomillashtirish va ulardan oqilona foydalanish tufayli erishilgan natijani shu maqsadlar uchun sarflangan jonli va buyumlashgan mehnat miqdoriga nisbati ishlab chiqarishning iqtisodiy samaradorligini ifodalaydi [9]. Kishilik jamiyatida moddiy noz-ne’matlar ishlab chiqarish hayotiy zarurat bo’lib, bu jarayonda moddiy noz-ne’matlar ishlab chiqarishni ko’paytirish bilan bir qatorda mahsulot ishlab chiqarish uchun sarflanadigan jonli va buyumlashgan mehnat sarfini kamaytirib borish iqtisodiy samaradorlikka erishishning asosiy omilidir. «Samara» - bu qandaydir bir faoliyatni natijaviyligini o’zida aks ettiruvchi ko’rsatkich bo’lib hisoblanadi. Samaraning natijasi samaradorlikda o’z aksini topadi. Samaradorlik - bu sarflangan resurslar evaziga qancha samara ko’rilganligini o’zida aks ettiruvchi ko’rsatkichdir. Ishlab chiqarish iqtisodiy

samaradorligi samarani (natija) sarflangan resurslarga nisbati bilan aniqlanadi. SHu jihatdan, iqtisodiy samaradorlik sarflangan har bir so’mlik resurs evaziga kancha samara olinganligini aks ettiradi” degan talqinni ifoda etadi[9].

Yuqoridagi fikrlardan shunday xulosa qilish mumkinki, qishloq xo’jaligida iqtisodiy samaradorlik kam mehnat va moddiy resurslar sarflab, atrof muhit va ekologik muvozanatga salbiy ta’sir ko’rsatmagan holda resurs sarfi miqdori hisobiga olinadigan yakuniy sof foyda miqdorida o’z aksini topadi.

Iqtisodiy samaradorlikni oshirish, xo’jaliklar daromadining o’sishiga erishishda ekinlar hosildorligi va mahsulot sifatini oshirish bilan bir qatorda resurslarni tejovchi texnologiyalardan foydalanish, qimmat va noyob resurslar iste’mol qiladigan ishlab chiqarish jarayonlarini diversifikatsiya qilish masalasi muhim ahamiyat kasb etadi.

Mamlakatimizdagi quyidagi olimlar M.R.Boltaboev [2] N.G. Akbarov [3], A.R. Rashidov [4], K.D. Begimova [5] va boshqa olimlarning tadqiqotlarida paxtani yetishtirish va qayta ishlashda ilmiy tadqiqot ishlari olib borilgan.

Tadqiqot metodologiyasi. Tadqiqotni amalga oshirish jarayonida iqtisodiy-statistik tahlil, abstrakt fikrlash, monografik kuzatish usullaridan keng foydalanilgan.

Tahlil va natijalar: Bugungi kunda qishloq xo’jaligida islohotlarni yanada chuqurlashtirish, sohaning barcha tarmoqlarini modernizatsiya qilish, yer-suv resurslaridan oqilona foydalanish, zamonaviy resurs tejamkor agrotexnologiyalarni joriy etish, iqtisodiy munosabatlarni yanada takomillashtirish orqali ishlab chiqarish samaradorligi va barqarorligini ta’minlaydigan tashkiliy choratadbirlar amalga oshirilishi natijasida 2021-yilda yalpi qishloq xo’jaligi mahsuloti ishlab chiqarish hajmi 2020-yilga nisbatan qiyoslama baholarda 6,6 foiz o’sishiga erishildi, paxta maydonlari 30,5 ming gektarga qisqartirilib, ushbu yerlarga ichki hamda tashqi bozorda talab yuqori bo’lgan meva-sabzavotlar, chorva mollari uchun ozuqabop ekinlar ekildi [8].

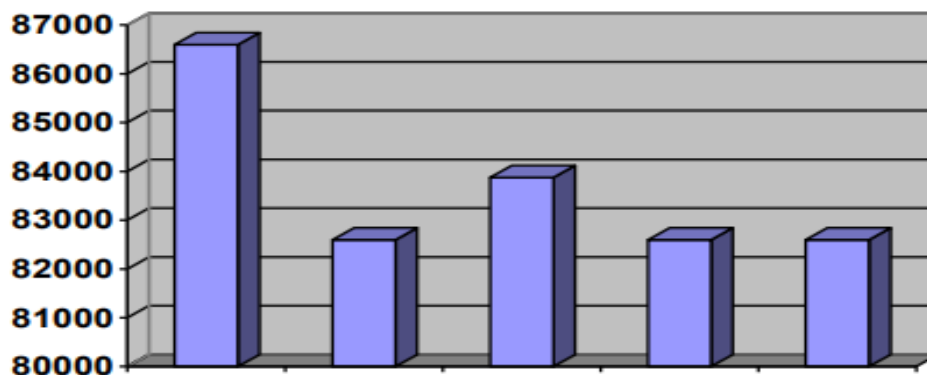
**Fermer xo’jaliklari yer maydonlarini maqbullashtirish natijalari
(2020 yil 1 dekabr holatiga)**

Ko’rsatkichlar	Fermer xo’jaliklarining ixtisoslashuvi				
	Jami	Paxtachilik va g’allachilikda	Sabzavotchilik va polizchilikda	Bog’dorchilik va uzumchilikda	Chorvachilikda
1	2	3	4	5	6
-maqbullashtirishdan oldin (01.10.2020)	83514	48264	2982	19575	6770
-maqbullashtirish natijasida(01.12.2020)	101070	60695	3655	24730	6572
Maqbullashtirishdan so’ng o’zgarish(+,-)	+17556	+12431	+672	+5155	-198
Maqbullashtirishdan so’ng jami fermer xo’jaliklari soniga nisbatan, foizda	100	60,0	3,6	24,5	6,5
O’rtacha bir fermer xo’jaligiga to’g’ri keladigan yer maydoni, ga:					
-maqbullashtirishdan oldin (01.10.2020)	43,9	65,1	12,5	9,5	34,6
-maqbullashtirish natijasida(01.12.2020)	36,1	52,7	8,1	6,8	31,2
Maqbullashtirishdan so’ng o’zgarish(+,-)	-7,8	-12,4	-4,4	-2,7	-3,4

O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining "Fermer xo'jaliklariga beriladigan yer uchastkalari maydonlarini maqbullashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi qarori bilan fermer xo'jaliklarining yer maydonlarini maqbullashtirish ishlari izchil davom ettirildi. Natijada 2020-yil yakuniga kelib respublikamizdagi bir fermer xo'jaligiga to'g'ri keluvchi o'rtacha yer maydoni hajmini 43,9 gektardan 36,1 gektarga, shu jumladan, paxtachilik va

g'allachilikda 65,1 dan 52,7 gektarga, sabzavotchilik va polizchilikda 12,5 dan 8,1 gektarga, bog'dorchilik va uzumchilikda 9,5 dan 6,8 gektarga va chorvachilikda 34,6 dan 31,2 gektarga kamaytirildi (1-jadval).

Namangan viloyatida paxtachilikka ixtisoslashgan fermer xo'jaliklari faoliyati tahlil etilganda 2015-2020 yillar davomida viloyatda paxta maydonlari qisqarganligini ko'rishimiz mumkin.

1-rasm. Namangan viloyati fermer xo'jaliklarida paxta yetishtirish ekin maydonlarining o'zgarishi

Manba: Namangan viloyati Qishloq va suv xo'jaligi boshqarmasi ma'lumotlari asosida tayyorlangan.

Kosonsoy tumanda bugungi kunda barcha yo'nalishlarda 464 ta fermer xo'jaliklari faoliyat yuritmoqda. Mazkur fermer xo'jaliklari tomonidan 2020-yilda 3955 gektar maydonda paxta yetishtirildi. 2020-yil yakuni bo'yicha paxta 164 ta fermer xo'jaliklari tomonidan 3955 gektar maydonda paxta yetishtirilib, 9278 tonna paxta hosil yig'ib terib olindi. Har gektar maydondan olingan o'rtacha hosildorlik 28,6 ts.ni tashkil etdi. Jami paxta sotishdan olingan pul daromadi 47 mlrd. 187 so'mni tashkil etib, 1 tn paxtaning o'rtacha sotish bahosi 4 mln.168 ming so'mga to'g'ri keldi. Paxta yetishtirish uchun jami 43 mlrd.so'm harajat qilinib, 1 gektarning harajti 10 mln.872 ming so'mni, 1 tn paxta yetishtirish tannarxi 3 mln. 798 ming so'mni tashkil etdi. Yil yakuni bo'yicha 28 ts. va undan yuqori hosil olgan

fermer xo'jaliklari paxtachilikda foyda bilan chiqib, jami sof foydasi 4,1 mlrd.so'mga to'g'ri keldi.

Paxta yetishtirish harajatlari uchun jamg'arma tomonidan klaster korxonasi orqali 25,6 mlrd. so'm kredit mablag'lari ajratilib, bugungi kunda belgilangan hosilni yetishtirmagan fermer xo'jaliklari tomonidan 2 mlrd. 175 mln.so'mlik kreditlar qoplanmasdan qolmoqda.

Dastlabki ma'lumotlarga ko'ra, 2020-yil Kosonsoy tumanida davlat ro'yhatidan o'tib faoliyat ko'rsatayotgan sanoat korxonalari tomonidan 341,2 mlrd. so'mlik sanoat mahsulotlari ishlab chiqarilgan bo'lib, o'tgan yilning mos davriga nisbatan sanoat ishlab chiqarish indeksi 102,6 %ni (2019 yilning yanvar-dekabr oylarida 321,6 mlrd.so'mlik sanoat mahsulotlari ishlab chiqarilgan, o'sish sur'ati 108,2 % ni) tashkil etdi.

1-jadval

Paxtani qayta ishlash bo'yicha (tonna)

2020 yilda yetishtirilgan paxta	-	9278
2020 yilda qayta ishlangan paxta jami	-	9278
- 2019 yil hosilidan	-	9047
- 2020 yil hosilidan	-	9278
Ishlab chiqarilgan: - paxta tolasi	-	3190
- paxta chigiti	-	4831
- paxta momig'i	-	201
Paxtani qayta ishlash darajasi (%)	-	50,2%

Manba: Muallif ishlanmasi.

Xulosa va takliflar: Yuqoridagi tahlil ma'lumotlari asosida quyidagi xulosalar ishlab chiqildi:

1. Kosonsoy tumanida paxta ishlab chiqarish hajmining o'zgarib borishiga ham intensiv, ham ekstensiv omillar ta'sir ko'rsatganligi bilan mamla-

kat miqyosida amalga oshirilgan tadbirlar asosiy omil hisoblangan: Jumladan:

- birinchidan, respublika aholisining oziq-ovqat mahsulotlariga bo'lgan talabini qondirish va don mustaqilligini ta'minlash maqsadida g'alla ekin maydonlarini kengaytirilishi;

- ikkinchidan, ekologik muvozanatni saqlash va tuproq unumdorligini oshirish bo'yicha olib borilayotgan chora-tadbirlar natijasida paxta yakka hokimligiga barham berish yo'nalishida olib borilgan tadbirlar;

- uchinchidan, yerlarning ekologik jihatdan buzilishi kimyoviy moddalar, mineral o'g'it va pestitsidlarni tinimsiz ishlatish oqibatida yanada kuchaymoqda[7]. Paxta ekilayotgan maydonlarga solinayotgan mineral o'g'itlarning ilmiy asoslangan nisbati buzilishi va almashlab ekish tizimi izdan chiqishi natijasida tuproq unumdorligini oshirish imkoniyatlari cheklanib qolmoqda va natijada ekin maydonlarining tuproq unumdorligi salohiyatidan foydalanish imkoni pasaymoqda.

2. Kosonsoy tumanida paxtachilikni rivojlantirish va tarmoq samaradorligini oshirishda quyidagilarga e'tibor berish lozim:

- ekin maydonlari tuproq unumdorligini oshirishning muhim omili bo'lgan almashlab ekishni ilmiy asosda joriy etish;

- almashlab ekish tizimi izdan chiqqan tumanlarda ekin maydonlariga mineral va mahalliy o'g'itlarni solishda ilmiy asoslangan nisbatlarga e'tibor qaratish va boshqalar.

3. Hozirda paxtachilikka ixtisoslashgan fermer xo'jaliklarida paxta yetishtirishda ularning joylashgan hududlari ham paxtachilik iqtisodiga turli xil ta'sir ko'rsatmoqda. Lekin, fermer xo'jaliklarida paxtachilik tarmog'i iqtisodiy samaradorligini oshirishga va xo'jaliklarning moliyaviy barqarorligini ta'minlashga qaratilgan tadbirlar qatorida ekin maydonlarida faqat davlat buyurtmasiga paxta va g'alla yetishtirish bilangina chegaralanmay xo'jaliklar moliyaviy holatini yaxshilash maqsadida ko'proq foyda keltiruvchi ekinlarni joylashtirishga e'tibor qaratish maqsadga muvofiq.

Manba va foydalanilgan adabiyotlar:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 23-oktyabrda «O'zbekiston Respublikasi qishloq xo'jaligini rivojlantirishning 2020 — 2030 yillarga mo'ljallangan strategiyasini tasdiqlash to'g'risida»gi PF-5853-son Farmoni. Manba: <https://lex.uz> sayti.

2. M.R. Boltaboev *To'qimachilik sanoatida marketing strategiyasi. Monografiya.* – Toshkent: FAN, 2004.

3. N.G.Akbarov. *Paxta tozalash korxonasi raqobatbardoshligini baholash orqali uni oshirish imkoniyatlari. "Iqtisodiyot va innovatsion texnologiyalar"* ilmiy elektron jurnali. № 6, aprel, 2013 yil.

4. A.R. Rashidov. *Paxtachilikda resurs tejovchi texnologiyalarni joriy etish samaradorligini oshirish yo'llari. "Iqtisodiyot va innovatsion texnologiyalar"* ilmiy elektron jurnali. № 3, may-iyun, 2020 yil.

5. S.H.R.Mardonov. *Paxta tozalash korxonasi rivojlanish strategiyasi samaradorligini baholash usulini takomillashtirish "Iqtisodiyot va innovatsion texnologiyalar"* ilmiy elektron jurnali. № 5, sentyabr-oktyabr, 2020 yil.

6. Abdug'aniev A. *Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti.* – T.: O'zbekiston Yozuvchilar uyushmasi Adabiyot Jamg'armasi. 2004, 26-bet.

7. Rajabov I. *Iqtisodiyotni erkinlashtirish sharoitida agrosurslar bozori muvozanati va ishlab chiqarishning samaradorligi. Dis. iqtisod fanlari doktori. T. 2006y 11-bet.*

8. Xusanov R.A., Dadaboev T.Y., Dadaboev D.Y. *Agrosanoat kompleksi iqtisodiyoti.* - T.: O'zbekiston. 2003. bet 470.

9. S.Hermatov O.A. *Iqtisodiyotni erkinlashtirish sharoitida paxtachilikni rivojlantirish va iqtisodiy samaradorligini oshirish yo'llari. Dis. iqt. fan. nom. – T.: 2006. (10-11 b.)*

YAPONIYANING ILG'OR TAJRIBALARIDAN FOYDALANGAN HOLDA O'ZBEKISTON AVTOMOBILSOZLIK SANOATINING BARQAROR RIVOJLANISHINI QO'LLAB-QUVVATLASH UCHUN BARQAROR TA'MINOT ZANJIRINI YARATISH

Xakimova Shahnoza Nuraliyevna -

Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti doktorant,

Umarhodjayeva Muyassar Ganiyevna -

dotsent, i.f.n. Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti

Annotatsiya. Ta'minot zanjiri barqarorligi tobora ko'proq kompaniyalar barqarorligining asosiy tarkibiy qismi sifatida tan olinmoqda. Ushbu tadqiqot kompaniyalarni barqaror ishlash ta'minoti zanjiri amaliyotini yaxshiroq rejalashtirishda kompaniyaning faoliyatini yaxshilash uchun qo'llab-quvvatlashga qaratilgan. Izlanish natijalari shuni ko'rsatadiki, Toyota ishlab chiqarish tizimining asosini Kaizen tashkil etadi: doimiy ravishda takomillashtirish jarayonida chiqindilarni yo'q qilish va doimiy ravishda yuqori sifatga mutloq konsentratsiya. Topilmalar Toyota kompaniyasining ishlab chiqarish tizimidan butun yetkazib berish zanjiri davomida raqobatbardosh ustunlik manbai sifatida qanday foydalanishi mumkinligini namoyish etadi. Shunga ko'ra, "Kaizen" Yaponiyaning eng yaxshi amaliyoti sifatida O'zbekiston avtomobilsozligini barqaror ta'minot zanjirini qo'llab-quvvatlashga undaydi.

Kalit so'zlar: Barqaror ta'minot zanjiri, "Kaizen" yondashuvi, doimiy takomillashtirish, Yaponiya tajribasi, avtomobilsozlik, barqaror rivojlanish.